

III. hebben dezelve ook tragten uit te vinden;
 Hoofdst. maar niets is frydiger dan de redenen,
 die zy 'er van geven. *Boëving* zegt dat
 verſcheidene Hottentotten, by verſchillende
 gelegenheden, hunne vingers ſchenden.
 „ Wanneer eene moeder, (duſchryft hy),
 „ haar eerstgeboren kind verliest, dan
 „ ſnydt zy het kind, het welk zy vervol-
 „ gens ter waereld brengt, een lid van
 „ eenen der vingeren af. Want zy zyn
 „ bygeloovig genoeg om te denken dat
 „ een volgend kind dan beter zal opge-
 „ voed worden, en beveiligd blyven”.
Kolbe zegt, (na de ongerymdheid van deze
 verbeelding te hebben opgemerkt), dat hy
 gedurende de twee eerste jaren van zyn
 verblyf aan de Kaap omtrent de reden van
 deze gewoonte ook is misleid geweest,
 maar op eene andere wyze. Bedrogen
 door de berigten der Hottentotten, ſtelde
 hy vast dat die verminkingen dienden om
 de familie en afkomst der vrouwen aan te
 duiden; zo dat eene vrouw, naar mate
 het geſlagt, waaruit zy voortſproot, aan-
 zienlyker was, zich meer leden liet af-
 ſnyden. Hy beſchouwde dan die gewoon-
 te onder de Hottentotten, als een ſoort
 van adelyk wapen, en de afgekorte vingers
 als quartieren, die den adeldom der fami-
 lie aanwezen. In die verbeelding vond hy
 zelfs de reden, waarom vele Hottentot-
 ſche vrouwen zo arm waren, en oordeelde
 dat de eer, welke zy haare mannen aan-
 bragten, de plaats bekleedde van huwlyks-
 goed,

goed. Maar eene reize , welke hy land- III.
 waards in deed , bragt hem tot andere Hoofdst.
 gedagten. Hy vond daar Hottentotten,
 wier eenvoudige zeden niet bedorven wa-
 ren door omgang met Europeanen , en die
 hem de ware reden van zulk eene ge-
 woonte bekend maakten. — Na deze
 opheldering lette hy op de vingers van
 verscheidene Hottentotten, en zag'ernooit
 eenen die geschonden was , dan alleenlyk
 aan de handen van hertrouwde vrouwen.
 Nooit trof hy eenen man aan , die eenen
 verminkten vinger had ; en dit is zekerlyk
 genoegzaam om het gevoelen van *Boëving*
 te wederleggen.

De huwelyken tusfchen volle neven en Huwely-
 nigten , en tusfchen derzelve kinderen, ken tus-
 zyn onder de Hottentotten verboden. fchen ne-
 Zy hebben eene overlevering , volgens ven en
 welke een man en vrouw , die elkanderen nigten
 zo na in den bloede bestaan , en te samen enz. niet
 trouwen of vleeschlyke gemeenschap heb- geoor-
 ben , ter dood moeten veroordeeld wor- loofd.
 den , en zy beweeren dat die wet onder
 hen altyd onderhouden is. Zeker is het
 dat hy , die overtuigd wordt van dezelve
 geschonden te hebben , zonder genade ter
 dood verwezen wordt , welken rang hy
 ook bekleede.

Zy zyn ook gewoon het overspel met Overspel
 den dood te straffen. Dit is reeds door met den
 Vader *Tachard* opgemerkt geworden. dood ge-
 „ Overspel en moord (zegt hy) zyn straf.
 „ onder hen zeer grote misdaden , die
 „ altyd met den dood geftraft worden”.

De

III. De gewoonte wettigt onder dit volk de
 Hoofdst. egtfcheidingen. Een man mag zyne vrouw
 Van de wegzenden, en eene vrouw zich van haaren
 Egtfchel- man fcheiden, mids dat 'er voldoende redenen
 ding. aan de mannen van het vlek van gegeven wor-
 den, die, wanneer de party, welke zich be-
 klaagt, zulks vordert, vergaderen om de re-
 denen van weerzyde te hooren, en de zaak te
 beslifen. Zy zyn het ook, die vonnis geven,
 indien het geval gewigtig genoeg is om tot
 zulk een uiterfte te komen. Nadat de egt-
 fcheiding is goedgekeurd geworden, mag de
 man, indien hy zulks goedvindt, hertrou-
 wen; doch de vrouw heeft zulk eene vry-
 heid niet, zo lang haar eerfte man in le-
 ven is; wanneer zy het doet, wordt zy als
 eene Overfpeelster aangemerkt, en als zoda-
 nig eene geftraft.

Misda- Eer wy van dit onderwerp aftappen zal
 gen van het niet ongevoeglyk zyn twee dwalingen,
 Vogel, welke by *Vogel*, in zyne Reisbefchryving
 wegens naar de *Oost-Indien*, met betrekking tot
 de huwe- lyken der hetzelve, zyn ingefloopen, aan te wyzen.
 Hotten- Die Schryver zegt dat de Bruid, op den
 totten. huwlyksdag, haaren Bruidegom eenen Osfea-
 of Schaapendarm om den hals hangt, welk
 halsfieraad hy verpligt is zo lang te dragen,
 tot dat het afvalt. *Kolbe* verzekert dat hy
 dikwyls by Hottentotten ter bruilotte ge-
 weest is, doch nimmer iets dergelyks gezien
 heeft, ja zelfs nooit heeft hooren zeggen
 dat zulks onder hen gebruikelijk geweest is.
 ——— *Vogel* zegt ook dat de Bruid, op den
 trouwdag, een lid van haaren pink afnydt,
 en

en hetzelfde, ten onderpand haarer getrouw- **III.**
heid, aan den Bruidegom ter hand stelt; **Hoofdst.**
doch wy hebben reeds getoond dat deze ge-
woonte alleenlyk onder de Weduwen plaats
heeft.

Omtrent de huishouding der Hottentotten **Huishou-**
hebben wy in de eerste plaats aan te mer- **ding der**
ken dat een Hottentot nooit eene hut heeft, **Hotten-**
voordat hy getrouwd is, en dat hy zelfs **totten.**
niet denkt 'er eene tot zyne verblyfplaats te
laten oprigten, voordat de huwelyksfeesten
volstrektelyk ten einde gelooopen zyn. Van **Plichten,**
den dag der verbintenis af tot den tyd toe **waartoe**
dat de hut gemaakt is, dat is omtrent agt **de Mans**
dagen lang, wonen beide de getrouwd en by **in het**
den eenen of anderen van des mans vrienden. **byzonder**
verbonden zyn.
De Vrouw is behulpzaam in het byeenza-
melen der bouwstoffen, welke tot de oprig-
ting van de hut vereischt worden; ook moet
zy zorgen om dezelve te dekken. Alles
wat tot het bouwen van dit boersche gebouw
gebruikt wordt, moet geheel nieuw zyn.
Boëving bedriegt zich, wanneer hy zegt dat
de Vrouw alleen belast is met de zorg om
de tent op te rigten. — Wanneer de hut
opgerigt is, zetten de nieuwgetrouw-
den zich in dezelve neder; de man bemoeit
zich vervolgens in het geheel niet meer met
het huis of met de huishouding, maar laat
alle zorg hieromtrent geheel aan de vrouwe
over, die verpligt is zich van levensmidde-
len naar haar welgevallen te voorzien, en
dezelfen gereed te maken. De man houdt
zich alleenlyk bezig met eten, drinken, roo-
ken

III. ken en rusten, zonder zich te bekommeren
 Hoofdst. wegens de behoefte van zyn huisgezin; dit doet hy zo weinig als of hy 'er in het geheel geen had. Wanneer hy gaat vischen en jagen, is het veel meer om zich te verlustigen, dan om voor vrouw of kinderen te zorgen, schoon hy genoegzaam nooit met ledige handen te huis komt. En indien hy al ooit eenen maalyd voor zich zelve bereidt, dan is het, wanneer zyne vrouw haare stonden heeft, en hy dus voor besmetting vreest, zo zy zyne spys gereed maakte; dan is hy zyn eigen kok, of gaat by den eenen of anderen van zyne buren eten. De eenigste bezigheid van belang, welke zyne grote luiheid hem toelaat te verrigten, is dat hy zorgt voor zyne kudde en vee; en deze zorg neemt hy nog niet geheel op zich. De arme vrouw moet, in weerwil van haare andere moeyelyke posten, dezen arbeid eenigszins met hem deelen. Met alles moet zy zich bemoeyen, uitgezonderd met den verkoop. Dezelve is een voorregt waarin de man zyne eer stelt, en het welk hy zich niet ongeschaft zoude laten ontrooven. Bovenal legt hy zich toe om zyn vee wel te behandelen, indien hy eenen zoon heeft, om het genoeg te hebben van het aan denzelven in goeden staat na te laten.

Bezigheden der vrouwe. De bezigheden der vrouwe zyn van veel meer belang. Zy (gelyk wy gezegd hebben) belast met de zorge om alle levensmiddelen op te doen, en dezelve voor zich, voor haaren man en haare kinderen toe te

te bereiden, heeft daarenboven iederen **III.**
 morgen nog verscheidene pligten waar te **Hoofdst.**
 nemen, uitgezonderd op de dagen, op
 welken haar man ter jagt of ter vischvangst
 gaat, het geen egter maar zeer zelden ge-
 beurt. Zy is verpligt om zekere wor-
 tels te gaan zoeken, en de koeyen te gaan
 melken, om dus haar gezin van het noodig
 onderhoud te voorzien. Die wortelen heb-
 ben de Hottentotten in groten overloed,
 en men kent dezelveu ligtelyk aan de bla-
 deren, welken zy hebben. De vrouw trekt
 ze uit door middel van eenen stok, die
 aan het einde eene punt van olyfboomen-
 hout heeft: zy wascht ze in warm water
 eer zy ze laat kooken of braden; en zy
 maken geene kwade ragout, hoe ze ook
 mogen toebereid worden. Zy moet al het
 hout, het welk zy noodig heeft om vuur te
 maken, zelve gaan hakken, en het naar
 huis brengen. Zy is, om kort te gaan, in
 eene gedurige slavernye, ten zy haar man
 haar nu en dan eenige rust geve door te gaan
 jagen of vischen. — Wanneer zy kin-
 deren heeft, berust al de zorg voor
 dezelveu eeniglyk op haar. Zoras zy
 loopen kunnen, loopen zy de moeder na,
 waar die ook gaan moge, ten minsten wan-
 neer het niet al te hard waait of re-
 gent. In dat geval blyven zy te huis by
 hunnen vader, die op zyn gemak, en als
 in eene diepe mymering gedompeld, blyft
 liggen, terwyl zyne vrouw zich ten zynen
 dienste afflooft. Wanneer de dogters vol-
 wasfen zyn, komen zy de moeder ten
 dienste,

III. dienste, en helpen haar in wortels tot
 Hoofdst. voedsel, en hout tot brandstof, te verzamelen. Doch men zoude het eene moeder kwalyk afnemen, indien zy haare dogter alleen liet gaan, welke ondervinding dezelve ook zoude mogen hebben. Dus is zy, schoon zy al een half dozyn kleindogters rondom zich mogt hebben, nog verpligt om grote moeite te doen. In weerwil der oplettendheid en moeite, welke de vrouwen zich voor haare kinderen getroosten, blyven zy egter onophoudelyk voor beledigingen van derzelve zyde blootgesteld. Zodanig is het ellendig leven der Hottentotsche vrouwen. Het schynt haar egter niet ellendig toe; want zy lagchen 'er om, en beschouwen haar lot als een Noodlot, waarvan de schikking alyd ten besten moet uitloopen.

Hoe
 mans en
 vrouwen
 te samen
 leven.

Men heeft hier nog alle de ongelukken der Hottentotsche vrouwen niet opgeteld; zy hebben 'er een te verduren, het welk, naaf de denkbeelden van sommigen, nog veel harder valt. Zy slapen namelyk niet alle nagten by haare mannen, en wanneer zulks al gebeurt, blyft hy nog den geheelen nagt niet by haar. *Kolbe* verhaalt dat hy Hottentotten heeft hooren verzekeren, dat zy zich van de huwelykspligten niet op gelyke wyze kwytten als de Europeanen. Wanneer eene vrouw haare stonden heeft, dan heeft een man met haar geen omgang altoos. Indien hy in zulk eenen staat denzelfen had, zoude hy als besmet worden aangezien, en onder de verpligting liggen
 om

om zich te zuiveren, door het opofferen **III.**
 van eenen vetten Os. — De man eet **Hoofdst.**
 zelfs dan niet met zyne vrouw. Als
 een Hottentot en zyne vrouw by eenen
 Europeaan dienen, in het zelfde huis,
 is de eerbied, welken zy voor deze gewoon-
 te hebben, zo groot, dat zy het aandeel
 van spyze, dat zy ontvangen, verdeelen,
 en altyd op eenigen afftand van elkanderen
 gaan zitten, om 'er van teeren. Wanneer
 zy zich te samen bevinden, ziet men
 nooit dat zy elkanderen met eenige tederheid
 kussen, of minnelyk aankyken. By dag en
 nagt, by alle gelegenheden zyn zy zo koel
 en onverfchillig jegens elkanderen, dat men
 niet zoude gelooven dat zy eenige liefde
 voedden of getrouwd waren. Zelfs wanneer
 'er in eene hut twintig Hottentotten met
 hunne vrouwen waren, zoude het onmooglyk
 zyn zulken, die tot elkanderen eenige betrek-
 king hebben, of aan hunne woorden of aan
 hunne daden te onderkennen; zodat elk
 hunner, die de vrouw van een' ander be-
 minde, het met meer behendigheids zoude
 ontveinzen, dan een Europeaan immer gedaan
 heeft, om eenen heimelyken minnehandel
 te verbergen.

Ongetwyfeld moet zulk eene ontveinzing
 noodzakelyk zyn naar de denkbeelden,
 welke zy hebben wegens welvoeglykheid,
 dewyl dit volk zo wel van eene verliefde
 als van eene jaloersche gesteldheid is. Niets
 dan liefde en jaloezy kon zekerlyk zulk
 eene gestrengte wet tegen het overspel in-
 voeren als de hunne is: niets kon ook te

III weeg brengen dat dezelve met zulk eene Hoofdst. stipte naauwkeurigheid wordt uitgevoerd als onder hen gebruikelijk is. ——— Eindelyk merken wy nog aan, dat mans en vrouwen niet gewoon zyn zich over en weder met elkanders zaken en bezigheden te bemoeyen. Buiten de oprigting der hutten, en het weiden van het vee, is 'er niets waarmede zy zich beiden bezig houden. De vrouw zet nooit een' voet in het vertrek van haaren man, het welk van de rest van de hut is afgezonderd; zy heeft maar weinig genot van zyn gezelschap. Hy beveelt als meester, en zy gehoorzaamt als slaavin, zonder ooit door morren haar ongenoegen te toonen of zich te beklagen.

Hoe de verschillen, tusfchen man en vrouw, worden bygelegd.

Wanneer 'er eenig verschil ryst tusfchen een' Hottentot en zyne vrouw, dan wordt het welhaast bygelegd. Alle de bureu zyn oogenblikkelyk middelaars, en de twist wordt terftond geeindigd. De Hottentotten haasten zich even zeer om een huiskrakkeel te doen eindigen, als wy ons haasten om eenen brand, die in eenig buurhuis ontftaan is, te blusfchen; en zy geven zich geene rust voor dat alles geheel bevredigd is.

Gewoon voedsel der Hottentotten.

Het gewone voedsel der Hottentotten bestaat in vrugten, kruiden, wortelen en melk. Zy raken niet aan hun vee, dan alleenlyk wanneer zy offeren of eenige andere feesten vieren, of wanneer zy volftrektelyk niets anders te eten hebben, of eindelyk wanneer een van hunne beesten eenen natuurlyken dood gestorven is; want in

In dit laatste geval vinden 'zy het vleesch, III. wel verre van eenen weerzin te hebben om Hoofdst. 'er van te eten, zeer smakelyk, en zyn ten uitersten verwonderd dat de Europeanen niet juist eveneens denken. — Zo de dood van eenig Dier, of het een of ander Feest hun geen vleesch verschaft, en zy ondertuschen hunne gewone spyzen moede zyn, gaan zy op de jagt, of, indien zy naby de Zee wonen, ter vischvangst, en het gebeurt maar zeer zelden dat zy ledig terug keeren.

Eene van hunne geliefdste spyzen bestaat in de ingewanden van Osfen, Schapen, en alle wilde Dieren, welker vleesch zy gebruiken. — Het vleesch dezer Dieren eten zy of gebraden of gekookt; maar maken het slegts half, of minder dan half, gaar. Zy kookten hun vleesch op dezelfde wyze als wy, maar zy braden het op eene gantsch andere manier. Zy zetten eenen vry groten platten steen op den grond neder, en leggen op denzelfden een vry goed vuur aan, het welk zy brandende houden, totdat zy oordeelen dat de steen heet genoeg is; dan doen zy het vuur weg, en veegen ook de asch van den steen; en wanneer de steen dus schoon gemaakt is, leggen zy het vleesch, het welk zy willen braden, 'er boven op, en op dat vleesch wordt weder een andere platte steen gelegd. Nadat zy een goed vuur boven op en rondom hun braadtuig hebben aangelegd, laten zy alles onaangevoerd, totdat het vleesch gaar is, waartoe juist niet veel tyds vereischt wordt. Zy eten

III zo gulzig en onhebbelyk dat zy uitgehonger-
 Hoofdst. de wilde Dieren schynen, vooral wanneer
 zy hun maal met vleesch doen. Men kan
 niet zeggen dat zy het eten, maar wel dat zy
 het verscheuren en doorflikken. — De
 Hottentotten gebruiken ook verscheidene
 soorten van vrugten en wortelen, welke in
 de plaatsen, daar zy wonen, in overvloed
 groeyen, tot hun voedsel. Om te weten
 welke goed tot spyze zyn, letten zy op die,
 waarvan de Stekelvarkens, en zekere soort
 van Apen, die men *Bavianen* noemt, ge-
 bruik maken. Dewyl men in deze landen
 eene meenigte van vrugten vindt, die zeer
 schoon voor het oog zyn, en wortelen,
 die ongemeen veel belooven, maar egter
 gevaarlyke vergiften zyn, houden zy zeer
 zorgvuldiglyk de gewoonte van 'er nooit
 eenigen te proeven, dan die van de gemelde
 Dieren gegeten worden. De Natuur heeft den
 Dieren in dit geval, veelytyds, alles geschon-
 ken wat noodig is, om zonder redeneringe of
 ondervindinge, welke aan de zyde der
 menschen noodig zyn, het nuttige van het
 schadelyke te onderscheiden.

Zy eten eene soort van vrugt, welke men
den wilden of Afrikaanschen Amandel noemt.
 Zy kookten dezelve twee- of driemaal in
 water op, waarna zy ze in de Zonne te
 droogen zetten. De vrugt, dus toebereid
 zynde, wordt eene zeer goede spys, maar
 indien men 'er zich van bedient, zonder
 zulk eene voorzorg gebruikt te hebben,
 heeft zy onaangename uitwerkfels, en
 laat eene bitterheid, die verscheidene dagen
 duurt,

duurt, in den mond na, in weerwil van alle III.
middelen, waarvan men zich bedient om Hoofdst.
ze te verdryven.

Dit volk heeft geene vaste uren om te eten. Zy hebben geen denkbeeld van hunne maaltyden in ontbyt, middagmaal en avondmaaltyd te ondercheiden. Zy spyzigen ter aller uren, wanneer het hun lust, of de honger hen noodigt, zonder in aanmerking te nemen of het dag of nacht zy. Als het stil en mooi weer is, dan eten zy in de open lugt, doch regent of waait het, dan houden zy zich binnen hunne hutten

Men vindt in het land der Hottentotten De Hottentotten
eenen wortel, welken zy *Kanna* noemen, hebben
en die onder hen in zulk eene hooge agting is, dat zy denzelven wel haast godsdienstig zeer veel
geteet bewyzen zouden. Zyne zeldzaamheid op met
is onge wyfeld eene groote reden van de hoo- wortel,
ge waarde, in welke hy gehouden wordt; en welken
hy is ook inderdaad zeer uitmuntend. Wat zy *Kanna*
hen betreft, zy kunnen niet nalaten dezen noemen.
wortel te roemen; want zy beschouwen
denzelven als het beste en kragtigste van
alle versterkende middelen. Niets is 'er,
het welk zy niet van gantscher harte
geven om dien te bekomen. Velen onder
hen zouden gaarne twintig mylen wegs
afleggen, en eenen gantschen dag met eenen
zwaren arbeid bezig zyn, om 'er slegts een
weinigje van te hebben. Door middel van
een klein stukje *Kanna* kan men alles
van een' Hottentot krygen wat men begeert;

III. men wint 'er voor altoos zyne genegenheid
 Hoofdst. door, en kan staat maken dat men in hem
 eenen onderdanigen en dankbaren slaaf
 heeft. *Kolbe* getuigt dit by ondervinding
 geleerd te hebben. Op zekeren dag had hy
 een stukje *Kanna*, van omtrent eenen vinger
 groot, onder verscheidene van zyne bureu
 omgedeeld, en hierdoor won hy hunne
 vriendschap dermate, dat zy zich federt
 dien tyd om sryd bevytigden om hem te
 dienen en te verpligten.

Uitwerk- *Kolbe* zegt ook getuige geweest te zyn
 fels van van de uitwerking, welke de *Kanna* op de
 de *Kanna*. Hottentotten heeft. Zy kaauwen dezelve,
 houden ze eenen geruimen tyd in den mond,
 en omdat zy gemeenlyk, als zy gelegen-
 heid hebben, vry veel van dezen wortel
 te gelyk gebruiken, doet dit gebruik hen
 in dronkenschap vervallen, en maakt
 hen beroerd van harsfenen. Zy hebben ze
 niet lang gekaauid of men bespeurt dui-
 delyk dat hunne dierlyke geesten uitgeput
 worden, dat hunne oogen draayen, en 'er
 lagchende trekken in hun wezen komen. In
 hunnen geest ontstaan duizend betooverende
 denkbeelden, die hun eene zachte blygees-
 tigheid inboezemen, en hen in staat stellen
 om zich met enkele zotternyen te vermaken.
 Doch indien zy'er al te veel van nemen, zo
 verliezen zy hun verstand geheel, en ver-
 vallen in eene volflagene mymering.

In De Hottentotten, (om thans niet op
 hoogen de verrezaande ruwheid van sommigen,
 nood die het onreinste ongedierte op eten,
 eten zy stil te staan), de Hottentotten zyn gantsch
 oude schoenen niet

niet kiesch in de keuze hunner spyzen. III. Wanneer zy door zwaren honger gedrukt worden, slokken zy zelfs oude schoenen op, en indien zy die krygen kunnen — De Europeanen brengen aan de Kaap eene soort van voetschoeifels, welke zy veldschoenen noemen; dezelve zyn gemaakt van Ossen- of Harten-huiden, welke onbereid zyn, en wier ruige zyde buitenwaards is. Zy bestaan uit eene soort van halve laarsjes, die van den enkel af, en van onderen, den voet bedekken. Rondom zyn 'ergaten in gemaakt, om 'er een riem door te steken, en ze dus wel vast te binden. Eer men ze aantrekt, draagt men zorg om den enkel en den voet zelven met lappen te bewinden, om denzelven tegen de ruwheid van het vel te beschutten. De Europeanen bedienen 'er zich dikwyls van wanneer zy reizen, en gebruiken ze by verscheidene gelegenheden in het veld. Dewyl deze schoenen zeer goedkoop zyn, (want een Ossen-huid kost omtrent een kroon, en die van een Hart byna de helft), heeft genoegzaam ieder Europeaan 'er een half dozyn paren van. Wanneer het hair 'er afvalt, of de zool versleten is, gooyen zy ze op den weg n-der. De arme Hottentotten rapen ze op, en bewaren ze zorgvuldiglyk, om 'er in hoogen nood hunnen honger, waarin hunne verfoeyelyke luiheid sommigen men'gwerf doet vervallen, mede te verzadigen. Schoon de velden eenen ruimen overvloed van vruchten en wortelen, die zeer goed zyn om gegeten te worden, verschaffen, en zy dezen

III. in eene genoegzame hoeveelheid zouden
 Hoofdft. kunnen verzamelen, om zich tegen den
 honger te beveiligen, is het egter de ge-
 woonte, en hierin worden de vrouwen
 door haare luiheid zeer versterkt, dat zy nooit
 meer byeenzamelen dan het geen volstrekte-
 lyk noodig is om een huisgezin voor eenen
 enkelen dag onderhoud te verschaffen.
 Wanneer zy derhalven door slegt weer, door
 stormen of aanhoudende regens belet worden
 om uit te gaan, en den gewonen voorraad
 van levensmiddelen te halen, en dus gantsche
 huisgezinnen zich in den grootsten hongers-
 nood bevinden, zo eten zy deze oude
 schoenen, indien zy gelukkig genoeg zyn
 om ze te kunnen bekomen. — Om dezelve
 te bereiden, dompelen zy ze, na het
 haar 'er afgebrand te hebben, in het water,
 zodat zy door en door vogtig worden.
 Dus zagt gemaakt zynde, worden zy op
 kolen gelegd, waar zy blyven liggen, tot
 dat zy, verschroeid zynde, van het vuur
 affpringen; en in dien staat worden zy
 van de Hottentotten gegeten. — Zy
 eten ook stukken van Kalfs- of Schapen-
 vellen, waarmede de vrouwen gewoon zyn
 haare beenen te omzwagtelen; eene spys
 waarlyk, die niet minder afschuwelyk is
 dan de zo even gemelde.

Zy De Hottentotten maken geen gebruik al-
 gebrutken toos van Zout, en eten het nimmer. Zy
 noch bedienen zich, om hun vleesch smakelyk te
 Zout maken, in het geheel niet van speceryen,
 noch spe- langzame vergiften, die zeer veel toebren-
 ceryen; gen om de gezondheid te vernielen, en het
 en hou- leven
 den egter

leven te verkorten. Ondertusſchen houden III. zy veel van onze gezouten en prikkelende Hoofdfst. ſpyzen; zy beede'en'er om, en zien ze nooit, veel van zoiker'er begeerlyke oogen op te ſlaan. ſpyzen. Doch die ſpyzen zyn voor hun gevaarlyk; die naar want zy krygen maagkwalen, en worden piſche dikwyls van koortſen aangetast, wanneer wyze zyn zy'er van gegeten hebben. Inzonderheid toebereid, worden allen, die, by Hollanders aan de Kaap in dienſt zynde, ze even als de Euro-peanen moeten eten, welhaast verzwakt, vervallen door den tyd in verſcheidene ziekten, en ſterven veel jonger dan anderen, die zich by het grove en gewone voed-fel van hun land en van hanne voorouderen houden.

De Hottentotten hebben wetten of over- Zy ont- leveringen, die hun het gebruik van ſom- houden mige ſoorten van vleesch verbieden, en zy zich van onthouden zich van dezelve ook met de ſommige ſoorten grootſte zorgvuldigheid. Varkensvleesch, van en Viſch die geene ſchubben heeft, is hun vleesch, zeer uitdrukkelyk verboden, en zy zyn zeer naauwgezet in zich van derzelve gebruik te wagten. Hierin hebben zy zekerlyk vry wat overeenkomst met de Joden. Daaren- boven zyn'er ſoorten van vleesch, die aan de mannen, en andere, die aan de vrouwen verboden zyn. De laaſten alleen hebben het voorregt om hazen, konynen en ſchape- melk te gebruiken; maar beide ſexen drin- ken de melk van koeyen.

Wy hebben reeds aangemerkt dat de gewo- Hun ge- ne drank der Hottentotten beſtaat in water wone drank, met melk gemengd Dewyl zy geenen hebben die

III. die beter is, bedienen zy 'er zich van
 Hoofdst. op hunne maaltyden en hunne feesten; zy
 vergenoegen 'er zich mede, als buiten
 staat zynde om groten voorraad van wyn,
 of brandewyn op te doen. Wanneer zy
 melk genoeg hebben, drinken zy de-
 zelve somtyds zuiver; doch wanneer zy
 maar weinig hebben, moeten zy byna
 enkel water drinken.

Zy zyn
 zeer gro-
 te lief-
 hebbers
 van ster-
 ken
 drank.

Schoon zy grote liefhebbers van wyn,
 brandewyn en arak zyn, bekommeren zy
 zich egter niet veel wegens de hoedanig-
 heid van den wyn, welken zy drinken.
 Het zy dezelve troebel of wrang zy, koo-
 pen en zuipen zy dien, met groot ge-
 noegen en gulzigheid. Indien men hun
 geloven mag, houden zy zelfs meest van
 troebelen wyn, dewyl zy denzelven dien-
 stigst vinden voor de gezondheid. „ Wan-
 „ neer wy, (zeggen ze), na gedronken te
 „ hebben, eene pyp tabak rooken, kry-
 „ gen wy ontlasting, en dit brengt zeer
 „ veel toe tot de gezondheid. Koppige
 „ wyn is voor ons een uitmuntend ont-
 „ haal, en daarenboven een verwonder-
 „ lyk geneesmiddel”. Doch wat zy hier-
 omtrent ook mogen zeggen, het is zeker
 dat zy den wyn, die het minst kost,
 altyd best vinden. Zy zullen den slegt-
 sten drank voor wyn gebruiken, wanneer
 'er de druivenfmaak maar eenigszins
 in is.

Zy zyn buitenfporige liefhebbers van
 brandewyn, omdat dezelve hen schieklyk
 verhit en vrolyk maakt. De meeste van de-

dezen , welken zy koopen , wordt aan de Kaap toebereid uit druiven , welke in den omtrek groeyen. Zy drinken maar weinig koorn-brandewyn , schoon dezelve beter koop is dan de andere ; maar zy vrezzen , even als andere volkeren , dat dezelve minder gezond is dan brandewyn , die van wyn gemaakt wordt. Zy ontvangen met een onvergelykelyk vermaak een glas van dezen drank , en zullen hem , die hun zulk een aangenaam geschenk toefchikt , hunne verpligtingen ten sterksten betuigen. III.
Hoofdst.

Zy houden ook zeer veel van arak , eenen drank , die aan de Kaap overvloedig is ; en dewyl dezelve veel beter koop is dan brandewyn , zyn zy dikwyls in het geval van 'er zich aan te buiten te gaan : zy beroemen zich daarenboven , even als de Europeaansche ligtmisten , op hunne onmatigheid , en dragen dezelve voor als agtenswaardig. *Kolbe* verhaalt dat het niet zeldzaam is eenen Hottentot te zien , die zynen makker , van dronkenschap door arak veroorzaakt gestorven , op zyne schouderen wegdraagt. Hy voegt 'er by , dat 'er eens een groot aantal van Hottentotten geweest is , die eenen weezin in dezen drank kregen , en in hunne drift het besluit namen om denzelfen nooit weder te drinken. Hier van geeft hy de volgende oorzaak op. Zeker Gouverneur van Ceylon , op zyne te rug reis naar Europa naby de Kaap overleden zynde , werdt in arak gelegd , opdat zyn lyk

III. lyk mogt bewaard blyven. Toen het
 Hoofdft. fchip aan de Kaap voor anker gekomen
 was, bragt men het ligchaam aan land om
 het in verfche arak te leggen. En als
 men de eerfte, waarin het lyk tot dien
 tyd toe was bewaard geweest, wilde weg-
 gieten, vergaderde eene menigte van Hot-
 tentotten voor het huis, die door den reuk
 van dezen drank, en door de hoope om
 'er hun deel van te krygen, derwaards ge-
 lokt werden. Terwyl men de arak uit-
 goot, vingen eenigen dezelve in een flip
 van de huid, die hun lyf bedekte; an-
 deren poogden die te vangen in de palm
 hunner handen. Zy maakten, om kort te
 gaan, zo een goed gebruik van hunne vlugheid
 en behendigheit, dat 'er maar zeer weinig
 van de arak verloren ging, en velen hunner
 dronken werden. De gretigheit, waar-
 mede zy het vogt doorzwolgen, belette
 hen, op den fmaak, dien het gekregen
 had, eenige agt te ftaan. Maar welhaast
 begonnen zy eene zeer onaangename en
 walglyke aandoening te gevoelen. Hierby
 kwam eenige ongefheldheit in hunne inge-
 wanden en harsfenen, en alles deed hen,
 terwyl zy duizend buitensporigheden be-
 gingen, vaststellen dat zy betooverd wa-
 ren. Gedurende eenen geruimen tyd kon-
 den zy geen arak meer drinken, en die
 zelfs niet hooren noemen, zonder té bee-
 ven. Maar eindelyk ontdekt hebbende
 door welke oorzaak deze arak de fchade-
 lyke hoedanigheden, die hun ongemakken
 verwekt hadden, gekregen had, werd
 hun

hun vooroordeel verdreven, en zy bragten III.
 zich de uitmuntendheid van den drank we- Hoofdst.
 der in gedagten. *Kolbe* verzekert dat dit
 geval in den tyd van zyn verblyf aan de
 Kaap gebeurd is.

De Hottentotten, vrouwen zo wel als Zy zyn
 mans, zyn ook zeer gesteld op Tabak en zeer ge-
 op de *Dacha*. Wanneer zy niets van de steld op
 eerstgemelde plant hebben, geven zy op de Tabak en
 alles wat zy hebben, en getroosten zich den Dacha.
 moeyelyksten arbeid om 'er iets van te be-
 komen. Zy bewaren dezelve altyd zo zorg-
 vuldig dat 'er niets van bederft of verloren
 gaat. Een Hottentot zoude liever eenen
 tand dan een rolletje Tabak verliezen. Zy
 zeggen dat niets van het geen zy eten of
 drinken hun zo smakelyk is. De Tabak,
 indien men hun geloven mag, dient om hen
 op eene onuitsprekelyke wyze te versterken
 en te verfrisken. Een Hottentot, die ze
 niet heeft, zal, wanneer hem geen ander
 middel voorkomt om ze te krygen, eenen
 gantschen dag zwaar werk doen, om eene
 halve once magtig te worden. Wanneer
 hy zo veel gewonnen heeft, is hy niet slegts
 voldaan, maar geeft zelfs buitensporige bly-
 ken van verheuginge.

Nooit verbindt een Hottentot zich in
 dienst by eenen Europeaan, zonder zekere
 hoeveelheid Tabaks in betaling te bedingen.
 Men moet beloven hem dagelyks een bepaald
 deel te zullen geven; anders is het geheel
 nutteloos te eischen dat hy zich tot iets, hoe
 genaamd, verbindt. Als men slegts eenen
 dag verzuimt hem het beloofde deel ter hand

III. te stellen, wordt hy onhandelbaar: en
 Hoofdst. zo men hem geen regt deed, zoude hy
 des anderen daags al zyne agterstallige huur
 vorderen, zonder dat men hem zoude
 kunnen bewegen om langer in dienst van
 eenen Meester te blyven, die hardvogtig
 genoeg is om hem zyne geliefde Tabak
 te weigeren.

De Hottentotten worden by de Hollan-
 ders aan de Kaap voor zeer goede kenners
 van Tabak gehouden; en men doet hun
 ten dezen opzigte ongetwyfeld regt. Het
 is hun genoeg slegts ééne pyp van eene of
 andere soort te rooken om derzelver goede
 of kwade hoedanigheden te ontdekken, en
 ze te kennen te geven met eene juistheid,
 die door de ondervinding nimmer weer-
 sproken wordt. De Europeaanen stellen
 uit dien hoofde zo veel belang in hun oordeel,
 dat zy zelden een rol Tabaks koopen, zonder
 die eerst van een' Hottentot te hebben la-
 ten proeven. *Kolbe* getuigt zich dikwyls
 van deze hunne bekwaamheid bediend te
 hebben. Zo dikwyls hy eenigen voor-
 raad wilde opdoen, riep hy den eersten
 Hottentot, dien hy zag, aan, om de Tabak
 die de een of andere Koopman hem aanbod
 te proeven, en zyn gevoelen daaromtrent
 te zeggen. Altyd hadden deze menschen
 zin in zodanigen last, en kweten zich van
 denzelven met grote bekwaamheid en juist-
 heid.

De *Dacha* is een ander gewas, waarop
 zy mede zeer gesteld zyn. Dezelve verdryft
 (zeggen ze) alle hartzeer en ongerustheid,
 „ even

» even als Brandewyn en Wyn, terwyl zy III.
 » tevens de schoonste denkbeelden inboe- Hoofdst.
 » zemt. " *Kolbe* zegt dat niemand hierover
 kan oordeelen, tenzy hy 'er by ondervin-
 ding kennis van hebbe. Men weet egter
 met zekerheid dat dit gewas de Hottentot-
 ten dronken maakt, en hen als betooverd
 doet voorkomen. De onmatigheid in
 het gebruik van sterke dranken heeft
 zulke geweldige uitwerksels niet op het
 hoofd der Europeanen, als dat van
 de *Dacha* op de harsens van eenen
 Hottentot. Zyne tong krygt 'er eene onver-
 gelykelyke vlugheid door; hy wordt buit-
 tensporig; hy gedraagt zich als een bezeten
 mensch, door den opslag van zyne oogten,
 en door zyne kromme sprongen; hy doet
 duizend daden, die zeer onbescheiden en
 ordeloos zyn. Zeer dikwyls mengen zy
Dacha met Tabak, en dan noemen zy dit
 mengfel *Buspach*.

Op reis of ter jagt zullende gaan, dra- Voorraad
 gen zy wel zorg van zich van *Dacha* welken
 en Tabak te voorzien, en, indien zy kunnen, zy mede nemen.
 neemen zy ook eenen kleinen voorraad van wanneer
 Brandewyn mede. Maar wat de Tabak zy op
 betreft, zonder deze worden zy nimmer reis of
 gevonden, en kunnen niets ter waereld op de
 verrigten, zonder eene soort van pyp te jagt gaan-
 hebben. Wanneer zy doorhonger gedrukt
 worden, en niet digt by eenig Vlek of hut
 zyn, verzamelen zy wortels en vrugten,
 welke zy op hunnen weg vinden, en eten
 dezelve. De Hottentotten, die meer in
 de ruimte kunnen leven, worden nimmer
 tot

III. tot zulk een uiterste gedrongen. Ook zyn zy
 Hoofdft. gewoon eene genoegzaame hoeveelheid
 vleesch mede te nemen wanneer zy zich op
 reis begeven. Zelfs hebben zy doorgaans
 eenen fteen en vuurflag by zich, en overal
 vinden zy houts genoeg; zy kunnen dus altyd
 vuur maken om al wat zy willen te kookken of
 te braden. Zy die deze gereedfchappen niet
 hebben om zich van vuur te voorzien, maken
 het zelve, door met groote kragt eenen kleinen
 dorren tak tegen een ftuk Yzerhouts, het welk
 zy altyd by zich dragen, aan te wry-
 ven. Dit wryven gaat zo gezwind en
 fterk, dat men zeer fchielyk rook, en on-
 middelyk daarna vlam ziet. Als zy
 den nagt onder den blaauwen Hemel moeten
 doorbrengen, verzuimen zy niet een
 groot vuur te ontsteken, om het wild
 gedierte te verfhrikken, en zich, terwyl zy
 flapen, tegen de koude en vogtigheid van
 de lugt te bewaren. Hun Lont is een klein
 ftukje droogriet, het welk zo fchielyk vuur
 vat als ons beste plukfel.

Byzon- derheden, welke by het kra- men der Vrouwen plaats hebben. De Vroed- vrouwen. Tot de huishouding der Hottentotten be-
 hooren ook de byzonderheden, die by het
 kramen hunner Vrouwen plaats hebben,
 en de gevolgen, welke daaruit geboren
 worden. Volgens *Kolbe* is in ieder Vlek eene
 Vroedvrouw, waartoe de Vrouwen der
 plaatfe zulk eene, als zy 'er bekwaamst toe
 oordeelen, verkiezen. Zy is verpligt om den
 post, die aan haar wordt opgedragen, zo
 lang als zy leeft waartenemen, en krygt 'er
 geen ander voordeel van, dan dat zy van
 tyd tot tyd eenige gefchenken ontvangt. —
 Wan-

Wanneer eene vrouw haaren tyd genoegzaam heeft uitgelopen, heeft zy doorgaans twee of drie vrouwen van haare nabestaanden of vriendinnen by zich, die haar niet verlaten, voordat zy verlost is. Wanneer de arbeid haar aankomt, gaat men de Vroedvrouw halen, die haar ten eersten op eene legerstede, welke men op den grond heeft toebereid, doet nederleggen.

III. Hoofdst.
 Zo als zy aankomt en ter huisdeure in. De Man treedt, gaat de man naar buiten, en het staat hem niet vry weder binnen te komen, voordat alles gedaan is; anderszins wordt hy geoordeeld onrein te zyn, en is verpligt om zich te zuiveren, door een Schaap, op sommige plaatsen wel twee, aan de Mannen van het Vlek te geven, die gewoonte hebben van het nat, het welk van dezelve is afgekookt, aan hunne vrouwen te zenden.

Wanneer de baring moeyelyk is, doet de Vroedvrouw haare lyderesie een afkookfel van tabak en melk innemen, het welk, hunnes oordeels; de verlossing lyk bevordert. Eer de tabak by de Hottentotten bekend was, bedienden zy zich van de *Dacha*, doch zy verbeelden zich dat de uiterwerking van de tabak gereeder en zagter is.

Als een kind dood ter waereld komt, toonen Vader en Moeder zich uitersten bedroefd, inzonderheid neer het een jonge is. Men begraaft het onmiddelyk. Maar als het leeft, bestrykt men het met koedrek. beweeren dat het ten uitersten gevaarlyk

S

zyn

III. zyn zoude het ligchaam van een jonggebooren kind met koud water te waschen. Hoofdst. Terwyl men het dus bestrykt, ligt het voor het vuur, of in de zonne, of in de opene lugt, waar het blyft liggen, totdat de drek hard geworden is om ze te doen afvallen, zonder dat het kind, zo zy zeggen, 'er eenig letfel van heeft.

Ondertusfchen begeven eenige vrouwen zich naar de velden om bladen van zekere byzondere foort van Vygen, welke men *Hottentotsche Vygen* noemt, te zoeken. Men verbryzelt dezelve tusfchen twee fteenen, en trekt 'er het fap uit, waarmede men het kind anderwerf van het hoofd tot de voeten bestrykt; na de korst van koedrek, welke het gantsche ligchaam bedekte, te hebben weggeruimd. Dit vogt heeft, naar hun zeggen, de kragt om de fterkte en vlugheid te vermeerderen.

Dit gedaan zynde legt men het kind weder op eene *Krosfe* neder, voor het vuur, in de zonne, of in de opene lugt, totdat dit vogt mede opgedroogd is; vervolgens balsemt men het, of met fchapenvet alleen, of vermengd met boter. Van dien tyd af laten de Hottentotten niet na het ligchaam telkens dus te wryven.

Naderhand legt men het kind nogmaals op de *Krosfe*, en laat het op dezelve blyven, totdat het vet wel door de zweetgaten is heengedrongen. Daarna bestrooit men het, van het hoofd tot de voeten, met *Buchu*, die, gelyk men ligtelyk be-

begrypt , blyft vast zitten , en het gantsche III.
 ligchaam met eene soort van korst over- Hoofdst.
 dekt , welke de Hottentotten oordeelen
 zeer bevorderlyk te zyn voor de gezond-
 heid.

By de geboorte van alle kinderen , die
 leevend ter waereld komen , vieren de
 ouders uit dankbaarheid een plegtig Feest,
 waaraan alle de bewoners van het Vlek
 deel hebben. Doch de vreugdebedryven
 zyn grootst, wanneer zy voor eenen eerst-
 geboren worden aangerigt. De ouders
 sparen dan geenszins hun vee, om hunne
 bureu wel te onthalen Ieder doet zyn
 best om hun by die gelegenheid blyken
 van zyne genegenheid te geven ; en elk
 wenscht hun geluk met hunnen erfge-
 naam.

Wanneer de vrouwen van Tweelingen Vreugde
 bevallen , of van meer kinderen te gelyk , by de ge.
 dan hebben 'er eenige byzondere gewoonten boorte
 plaats, die vooral verdienen in aanmerking van Twee.
 genomen te worden. Indien het Jongens lingen.
 zyn, vieren de ouders een groot Feest,
 met het slagten van twee zware vette Os-
 sen. Alle de bewoners van het Vlek,
 mannen , vrouwen en kinderen, worden tot
 het zelve genoodigd ; elk erkent die beval-
 ling voor eenen byzonderen zegen, betuigt
 zyne blydschap over dezelve, en komt zich
 op het Feest verwoegen. De Moeder alleen
 blyft 'er van uitgelloten, en krygt niets
 anders van de gantsche offerhande dan het
 vet van de Osien, het welk men haar zendt

III. om 'er zich zelve en de jonggeborenen mede Hoofdst. te beschryven.

Wyze, Maar zyn de Tweelingen Meisjes, waarop dan gaat men op eene gantsch andere men by de wyze te werk. Men houdt genoegzaam geboorte geen Feest. Het geheele offer bestaat ten van twee hoogsten in een koppel schapen. Dikwyls Meisjes te wordt zelfs die geringe blyk van dankbaarheid werk nog weêrproken door eene gewoonte, gaat die, schoon zy dezelve gemeen hebben met eenige andere oude en hedendaagsche Natien, daarom egter niet minder wreedaartig is. Zeer dikwyls doen zy een van die schuldelooze schepzeltjes sterven. Ten dien einde roepen de ouders al de Mannen van het Vlek by een, welke by die gelegenheid den post van Regters waarnemen. Zy verklaren voor dezelve dat zy die twee dogters niet gemaklyk kunnen opbrengen, het zy omdat zy arm zyn, of omdat de moeder geen melk genoeg heeft. Eene van die twee redenen is genoegzaam om van de Regters verlof te krygen, om de lelykste leevend te begraven of te vondeling te leggen.

Het zelfde heeft plaats, wanneer 'er een zoon en dogter als Tweelingen ter waereld komen, met dit onderscheid dat de lelykheid den regel niet geeft om te oordeelen wie van de twee ter dood zal verwezen worden. In zulk een geval zyn de Meisjes altyd het slagtoffer; en men rigt grote vreugdebeydriven aan over de geboorte van den jongé, even of hy maar alleen geboren ware.

— In.

Indien de tweelingen een Jongetje III.
 en een Meisje zyn, en het laatste dood ter Hoofdst.
 waereld komt, zo wordt het ten eersten
 begraven. Maar eer zy verhuizen om eene
 andere woonplaats te zoeken, rigten zy nog
 twee Feesten aan, eene wegens de geboorte
 van den jonge, en eene voor de *Kraal*,
 welke men wil verplaatfen. — *Boëving*
 zegt dat de Hottentotten, wier woningen
 ver af zyn van die der Europeanen, alle
 kinderen, die van een Europeaan en Hor-
 tentot zyn voortgekomen, ombrengen;
 maar *Kolbe* getuigt dat hy zyn uiterste best
 gedaan heeft om dit te onderzoeken; doch
 dat hem ten klaarsten gebleken is dat de
 Hottentotten nooit een van hunne kinderen
 doen sterven, dan wanneer 'er Tweelingen
 ter waereld komen, en 'er eene dogter is.
 Voor het overige beminnen zy de bastaarden
 zo veel, of misfchien meer, dan kin-
 ders, wier beide Ouders Hottentotten
 zyn.

Zy bewaren altyd de Jongens, hoëdanig Wyze,
 ook de omftandigheden der Ouderen zyn waarop zy
 mogen; en de barbaarfche gewoonte om de de Meis-
 kinderen te vondeling te leggen of leevend vondeling
 te begraven heeft alleenlyk plaats ten aan- leggen.
 zien van de Meisjes. Als zy zich van
 een derzelven ontdoen willen, en het Vlek
 'er verlof toe gegeven heeft, dan brengen
 zy het kind op zekeren afstand van de plaat-
 fe hunner woninge. Indien men eenig gat
 of hol kan vinden, dat door een wild Beest
 gemaakt is, zo wordt het 'er levend in ge-
 daan, waarna men het, de opening met

III. steenen en aarde toegestopt hebbende, aldaar Hoofdst. laat sterven. Maar indien zy zulk eene opening niet kunnen vinden, binden zy het somtyds aan den onderste tak van eenen boom vast, of leggen het in een boschje, waar het blootgesteld is aan de ongenade van verscheurende Dieren.

Dor-
sprong
van deze
gewoon-
te. Men kan niet bepalen of deze onmensche-
lyke gewoonte by de Hottentotten geboren
is, dan of zy dezelve van eenig ander
volk hebben overgenomen. Men daarom-
trent ondervragende, krygt men hun
gewoon antwoord; zy verzekeren na-
melyk, dat dit ten allen tyde de gewoonte
der Hottentotten geweest is. Maar men
kan die verzekering niet met een volkomen
vertrouwen aannemen. Sommigen agten het,
onderfeld dat zy dit gebruik van eenig ander
volk ontleend hebben, niet onwaarschynlyk
dat zy het aan de *Chinezen* of aan de *Japonezen*
te danken hebben, die ook al de
kinderen, welke boven het getal, dat zy
gemaklyk kunnen voeden, geboren wor-
den, van kant helpen. Dewyl zy in de
Zielverhuizing geloven, verbeelden zy zich
dat de zielen dier arme schepselen gelukkiger
zyn kunnen, wanneer zy een ander
ligchaam gaan bewonen, dan wanneer zy
in het ligchaam, waarin zy zeer slegt ge-
plaatst zyn, blyven huysvesten. Dus ma-
ken zy geene de minste zwaarigheid in hen
te vondeling te leggen. Maar de *Japonezen*
gaan in dit geval nog wreedaartiger te
werk dan de *Chinezen*; dewyl zy, indien
men

men op de berigten mag staat maken, al III,
 de kinderen, die hun boven de twee gebo- Hoofdst.
 ren worden, van kant helpen. Zy beschou-
 wen dit getal als genoegzaam tot de voort-
 teeling, en merken den dood aan als onein-
 dig wenschlyker dan een leven in eenen
 staat van behoefte doorgebracht. Wanneer zy
 reeds twee kinderen hebben, binden zy allen,
 die hun verder geboren worden, met de
 voeten aan den hals vast, en laten hen in
 dien moeyelyken stand blyven tot dat zy
 den geest geven. Zekerlyk is in deze ge-
 woonte eene barbaarschheid en wildheid,
 die men bezwaarlyk in menschen verwagten
 zoude. Ondertusfchen moet men erkennen
 dat de Hottentotten, die, naar het fchynt,
 geen denkbeeld wegens de Zielverhuizing
 hebben, dezelfde beweegreden tot het op-
 volgen van zulk eene wreede gewoonte niet
 hebben kunnen, en dat het by gevolg na-
 tuurlykst is den oorsprong van dezelve by
 hen, en in hun gestel te zoeken. Indien
 wy de domheid, onaandoenlykheid en lui-
 heid van dit volk in aanmerking nemen, en
 daarenboven overwegen welke kleinagting
 zy voor de vrouwen doen blyken, dan zal
 het ons juist zo vreemd niet voorkomen dat
 zy zich tot zulk eene barbaarschheid hebben
 laten vervoeren.

De Europeanen, die aan de Kaap wonen, Wyze,
 hebben wel eens eenigen van deze hulpelo-
 ze fchepfeltjes gevonden, en, wanneer de-
 zelfve leefden, ze naar de Europifche-
 ren groot geworden waren, en kennis van
 de Euro-
 peanen
 deze Kin-
 deren,
 wanneer
 zy dezel-

III. van hunne afkomst gekreegen hadden, Hoofdst. maakten zy de zorgen, welke voor hun gedragen waren, niet zelden nutteloos, ve vin- en begaven zich weder onder de Hot- d-n, be- handelen. tentotten, Als de Kinderen, door de Europeanen gevonden, dood zyn, zyn zy doorgaans gewoon dezelve te begraven; doch somtyds verkiezen zy wel hen te ontleeden. Doch als de Hot-tentotten dit te weten komen, geven zy duidelyk te kennen dat hun zulks zeer hinderlyk is; want dit volk heeft eenen sterken afkeer van het ontleeden van Lyken, en gelooft, even als het gemeen onder ons, dat de lichamen der gestorvenen van groot gebruik zyn in de Tooverkunde. Men kan hen zelfs niet doen begrypen, dat de Europeanen dit niet als een Toovermiddel tegen hen zullen gebruiken. Uit dien hoofde zouden zy, om nog zo veel, geen van hunne Lyken ter ontleedinge overgeven. Zelfs hebben zy de gewoonte om het graf, waarin iemand van hunne vrienden is gelegd geworden, gedurende eenigen tyd te bewaken.

Voorzor- Hun vooroordeel gaat zelfs zo ver dat gen tegen zy den mantel, welke der vrouwe gedurende den tyd van haare kraam tot een bed betooveringen. gediend heeft, gebruiken om 'er het bloed, dat zy kwyt geraakt is, in eene afgelegene plaats in te begraven, opdat hunne Tooveraars daarmede geen kwaad mogen uitvoeren. Ook begraven zy de nageboorte in een gat onder de aarde, en werpen

pen dezelve niet in het water, uit vreeze. III.
 dat hunne Tooveraars die zouden magtig Hoofdst.
 worden, en der Kraamvrouwe en het kind
 nadeelen toebrengen.

De navelfstrengh van een kind wordt door Hoe zy
 middel van eere schapen zenuw, welke met den
 lang genoeg moet zyn om van den knoop navel-
 af een goed eind af te hangen, afgebonden. Men laat dien aan de zenuw vast-
 zitten, tot dat hy van zelfs afvalt. Om handelen.
 den navel in te houden bedienen zy zich,
 in plaatse van eenen linnen of wollen
 doek, van eenen lederen riem, waarmede
 zy het kind omgorden.

Verscheidene Schryvers hebben beweerd Zymaken
 dat de Hottentotten met platte neuzen hunne
 geboren worden. Doch dit is ongetwyf- kinderen
 feld een mislag. Het is wel waar dat zy platneuz-
 allen platte neuzen hebben; maar dezelve-
 ven worden met voordagt zo gemaakt. zig.
 De neus der kinderen is by hunnegeboorte
 genoegzaam eveneens als die der Euro-
 peanen; en, indien men 'er al eens eenen
 vindt, welke eene andere gedaante heeft,
 zo is dit eene uitzondering, genoegzaam
 zo zeldzaam als onder ons. Maar zy
 houden niet van natuurlyke neuzen, en
 oordeelen het een trek van lelykheid,
 wanneer dezelve uitsteken. Om dan die
 onvolmaaktheid te verhelpen, drukt de
 vrouw, zo ras zy bevallen is, den
 neus van haar kind met den duim plat,
 op dat dezelve dus naar de wyze des lands
 gevormd zy. Nimmer verzuimt zy zulks

III. te doen, zo ras het kind ter waereld
Hoofdſ. gekomen is.

Reiniging der Vrouwen. Wy hebben reeds gezegd dat de Hottentotten zich van hunne vrouwen, terwyl zy in de kraam liggen, afgezonderd houden. Eer zy tot haar mogen wederkeeren, moet de Vrouw haar geheele ligchaam met koedrek wryven, waardoor men oordeelt dat zy gereinigt is. Als die koedrek is opgedroogd, doet zy dezelve van haar ligchaam af, befmeert zich van het hoofd tot de voeten met vet, en poeyert zich zorgvuldiglyk met *Buchu*. Vervolgens mag de man weder by haar komen, mids hy zich ook befmeere en poeyere. Hy gaat dan by haar nederzitten, en doet haar vele vragen, over den ſtaat haarer gezondheid, en over de wyze, waarop zy zich, gedurende zyne afwezenheid, vermaakt heeft. Hy vernieuwt zyne betuigingen van huwlyks-liefde, en houdt haar bezig met de aangenaamſte gesprekken, welke hy bedenken kan. Ondertuſſchen rookt hy Tabak of gebruikt *Dacha*; en de gewoonte vordert dat hy hiermede blyft aanhouden, tot dat zyn hoofd begint te draayen, en hy in ſlaap valt.

Wyze, waar op den kinderen een naam gegeven wordt.

Nadat het kind eerst met koedrek, en vervolgens met ſap van Hottentotſche Vygenbladeren, is gewreven geworden, geeft de Moeder het eenen naam; of indien zy hier toe buiten ſtaat is, gelyk ſomtjds gebeurt door een gevolg van den drank, van welken wy geſproken hebben, dan kwyt de Vader zich van dezen pligt. In het uitkiezen

zen der naamen, maken zy doorgaans ge- III.
 bruik van den naam van het een of ander Hoofdst.
 Dier, waar van zy het meest houden.
 Sommigen noemen hunne kinderen *Hacqua*,
 Paard; anderen *Gamman*, Leeuw; eenigen
Gbbudia, Schaap; sommigen *Guacha*, Ezel;
 anderen *Kamma*, Hart, enz.

Zo ras de Kraam over is, windt Hoe zy
 de Moeder het Kind in een oud schaapsvel, de kinde.
 zodat 'er niets meer dan het hoofd vry is, ren dra-
 gen, en
 Zy bindt dit vel, by wyze van eenen zak, hen aan
 op haaren rug, en draagt het dus den de Tabak
 gantschen dag, het zy ze te huis blyve of gewen-
 uitga, zo lang totdat het schepsel begint nen.
 te loopen. Het zonderlingste is dat deze
 voedsters de kinderen laten zuigen, zonder
 dezelve van stand te doen veranderen, of
 den zak, in welken zy gewonden zyn, los
 te maken Zy hebben zulke lange Pram-
 men, dat zy die over haare schouders kun-
 nen werpen, terwyl het hoofd van het kind
 hoog genoeg uitsteekt om ze te kunnen
 vatten. Wanneer het schreit werpt de
 Moeder het schepseltje eene van haare Pram-
 men toe. Het vat dezelve met den mond,
 en zuigt zo lang als het 'er iets uit kan kry-
 gen. Terwyl de kinderen zuigen rooken
 de Moeders tabak, zonder zich te bekom-
 meren of zulks haare zuigelingen hindert,
 en gewennen hen dus om den rook te ver-
 dragen. De wind moge denzelven den
 kinderen met gantsche wolken in het gezicht
 jagen, en hen genoegzaam doen verftikken,
 zy weten van geen ophouden, en de tede-
 re schepsels komen welhaast zo ver, dat zy
 'er

III. 'er geen ongemak van hebben. Het is aartig
 Hoofdst. om te zien hoe zy gedragen worden, en
 hoe hun de borst gegeven wordt, gelyk men uit onze beschryving kan op-
 maken; maar de vreemdheid der ver-
 tooninge wordt niet weinig vermeerderd,
 wanneer men hen met eene wolk van
 rook overtogen ziet. Zodra zy 'er een
 weinig aan gewoon worden, schudden
 zy het hoofd, wagten den rook af, en
 halen dien in; doch als dezelve verdwe-
 nen is, dan lagchen zy, niezen, en
 openen de oogen met blyken van ge-
 noegen. Nadat het kind gespeend is,
 het geen doorgaans geschiedt, zoras
 het zes maanden oud geworden is,
 geeft de Moeder het van tyd tot tyd de
 pyp in den mond, om het gehemelte aan
 den rook te doen gewennen, tot dat het
 kragt genoeg gekreegen heeft om tabak te
 rooken. Men moet zich derhalven geenszins
 verwonderen over de drift, met welke
 de Hottentotten, vrouwen zo wel als
 mannen, gedurende hun gantsche le-
 ven, de tabak gewoon zyn te zoe-
 ken.

Wanneer de kinderen kunnen loopen,
 verlaten zy hunne Moeder nooit, en heb-
 ben genoegzaam geenen omgang met den
 Vader. De jongens beginnen niet met
 Mannen te verkeerem, voordat zy volwas-
 sen zyn.

Hoe de kinderen onderwe-
 ge By het eindigen van de kindschheid,
 wanneer de kinderen in staat zyn tot eeni-
 ge overdenking, onderwyst men hen in alle
 de

de gewoonten, plegtigheden, gebruiken en III. overleveringen, welke by de Natie zyn Hoofdst. aangenomen. Het zyn de Vrouwen, op zen worden welke die zorg berust, gelyk verder alles den. wat tot de opvoeding behoort op haar aankomt, totdat de zoons volwasfen en de dogters huwbaar zyn. Het geheugen der Vrouwen is, om zo te spreken, het openbaar register van de Hottentotsche gewoonten, en de getrouwe leeraar, gefchikt om dezelve aan de nakomelingschap over te leveren. Dit Volk geeft een blyk van voorzigtigheid, door deze zorg aan de sexe te vertrouwen, wier tong zo hoog geroemd wordt. De vernuftige konst om woorden te schilderen is hun in het geheel niet bekend; en dus hebben zy geen beter middel om dit te vergoeden dan de Vrouwen tot Leermeesteressen te maken van hunne overleveringen. De kinderen, vroegtydiglyk onderwezen wordende, in eenen tyd waarin het geheugen vaardig en vast is, onthouden ligtlyk alles wat aan het zelve wordt toevertrouwd, en zullen die lessen bezwaarlyk vergeten.

Eene gewoonte, welke met de grootfte De Hottentotten, naauwgezetheid onder de Hottentotten, (en, zo veel ons bekend is, nergens anders,) wordt waargenomen, en met de half ge-grootfte plegtigheid onderhouden, is dat zyn de jongens, wanneer dezelve den ouderdom van agt of negen jaren bereikt hebben, een der Zaadballen ontnemen. — Somtyds gefchiedt zulks egter eerst wanneer zy tot huwbare jaren gekomen zyn. —

Het

III. Het Feest , welk de Ouders by die
Hoofdst. gelegenheid moeten aanrigten , valt hun
 zeer kostbaar, en egter stellen zy het nimmer
 langer dan tot het negende jaar van
 hunnen zoon uit, ten zy ze 'er door de
 uiterste armoede toe genoodzaakt worden,
 in welk geval de plegtigheid wel eens tot
 het agttiende jaar verschoven wordt. —
 Zie hier de wyze, waarop men gewoon
 is dezelve te verrigten. Na dat men het
 kind, of den Jongeling, met vet van de
 ingewanden van een Schaap, het welk
 enkel voor deze plegtigheid is geslagt ge-
 worden, bestreeken heeft, legt men hem
 op zynen rug op den grond neder; men
 bindt hem handen en voeten, en drie of
 vier van zyne vrienden houden hem vast:
 twee hunner houden namelyk zyne handen
 en voeten, en de andere zit op zyn lyf;
 zo dat hy dus in de noodzaaklykheid is om
 in den stand, waarin men hem gelegd heeft,
 onbewcegelyk te blyven. De Priester neemt
 dan, by gebrek van een beter werktuig,
 een vry scherp mes, geeft in den Balzak
 eene sneede van omtrent anderhalven
 duim, en haalt 'er den linker Zaadbal
 uit. Hy bindt vervolgens de vaten weder
 toe met eene vaardigheid en handigheid,
 waarover onze bekwaamste Heelmeesters
 zich zouden moeten verwonderen. Wan-
 neer dit gedaan is brengt hy een bal-
 letje, van gelyke grootte als het weggenomene,
 in deszelfs plaats: het zelve is ge-
 maakt van vet van het Schaap, gemengd
 met poeder van eenige geneeskragtige krui-
 den,

den, en vooral met *Buchu*, waarna hy de wond behendiglyk toenaait. Tot dat einde bedient hy zĳ h van het been van eenen kleinen Vogel, in plaats van eene naald, en gebruikt het bindfel van eene schapen zenuw, in plaats van eenen draad. *Kolbe* oordeelt dat deze handelwyze ruim zo gemaklyk en minder gevaarlyk is dan die, welke onder ons is aangenomen. Hy geeft reden van zyn zeggen door te verzekeren, dat die manier om gefnedene wonden toe te naayen, zyns wetens, nooit eenige kwade gevolgen gehad heeft, en de gemaakte wonden schielyk, zonder dat men 'er veel op behoeft te pasfen, genezen worden. — Dikwyls heeft hy jonge Hottentotten, volgens zyn verhaal, onderzocht, nadat de Operatie aan hun was gedaan, en hy vond altyd dat zy met eene verwonderingswaardige naauwkeurigheid was uitgevoerd. Elk moet verbaasd staan over de netheid, waarmede de wonden worden toegenaaid. Wanneer de Operatie aan een kind van agt of negen jaren verrigt is, dan is het lidteken verdwenen, eer het volwasfen is, zonder dat men 'er het minste overblyffel van kan bespeuren. — Zoras de Operatie gedaan is, wordt de lyder ontbonden en los gelaten. Eer de Priester van hem gaat, wryft dezelve hem anderweeff met heet vet van het geslagte Schaap, of overstort 'er liever het gantsche ligchaam mede, en dat wel in zulk eene groote mate dat het, koud geworden zynde, eene soort van korst maakt. Hy draait het kind om en om, en wryft

III.

Hoofdst.

III. wryft zo geweldig dat het, reeds veel door
 Hoofst. de gemaakte wonde te lyden hebbende,
 sterk begint te zweeten, en rookt alsof het
 voor een groot vuur gebraden wierd.

Het geen verder merkwaardig en revens
 belachlyk moet voorkomen, is dat de Ope-
 rateur vervolgens met zyne nagelen groeven
 in deze verkorst maakt, van het eene uiter-
 ste van het ligchaam tot het andere, waarin
 hy rykelyk watert. Na dit gedaan te hebben,
 wryft hy weder het gantsche lyf over, en
 maakt de groeven dicht, terwyl zy nog vol
 zyn met het daarin gemaakte water; en
 dus eindigt die geheele plegtigheid.

Terstond verlaat elk den ongelukki-
 gen lyder, die beevende en met doodsang-
 ften worstelende, zo goed hy kan, naar
 eene kleine hut kruipt, welke men opzetlyk
 naby de plaats, waar de Operatie gedaan is,
 gebouwd heeft. Hy sterft in dezelve of
 komt tot herstelling, zonder dat hem eeni-
 ge hulp wordt toegebracht. Daar verlopen
 omtrent twee dagen, zonder dat hy iemand
 ziet, of eenige verfrisching krygt. Al wat
 hy doen kan is dat hy het vet, waarmede
 zyn ligchaam is overdekt, indien het hem
 lust, affkke. Na verloop van den boven-
 gemelden tyd komt hy te voorschyn, en
 vertoont zich aan het geheele Vlek, veel-
 tyds zo volkomen hersteld, en zo sterk,
 alsof hem niets ter waereld gedeerd had.
 En om zyne volkomene genezing te doerf
 blyken, begint hy, met de vlugheid van een
 Hart, over de nabygelegene velden te loo-
 pen.

Men

Men kan zich niet genoeg verwonderen III.
over het geduld, het welk een Hottentot Hoofdft.
gedurende deze Operatie betoont. Naauw-
lyks maakt hy eenige beweging, en het
gebeurt maar zeer zelden dat men hem hoort
klagen. Men duldt egter nooit dat een jonge,
die de kuur nog niet ondergaan heeft,
by deze gelegenheid tegenwoordig is.

Zoras de Ouders van den lyder hem
verlaten hebben, begeven zy zich met den
Priester naar hunne hut. Alle de bewoners
van het Vlek haasten zich derwaards om hun
geluk te wenschen, en nevens hen Feest
te houden. Om dit naar behooren te doen
kookt men het vleesch van het gellagte schaap.
De mans eten hetzelfde, of liever zy schrok-
ken het op, volgens hunne gewoonte, en
zenden het afgekookte nat aan hunne vrou-
wen. De zieke is de eenigste, die geen
deel heeft aan deze feestvieringe. Het
overige van den dag, en de geheele nagt
wordt doorgebracht met rooken, dansen en
zingen. Alles krioelt onder malkander, en
het Vlek weergalmt van het springen en van
't razen, het geen by deze vreugdebedryven
plaats heeft. — Des anderen daags be-
strooyen zy hun hoofd met stof van *Buchu*,
en bestryken hun ligchaam met de rest van
het schapenvet; waarna ieder naar zyne
eigene woning wederkeert. — Wat
den Operateur betreft, indien de Ouders
van den lyder ryk en tevens goedwillig zyn,
zo vereeren zy den Priester eene Koe en
een Lam om hem voor zyne gedane moeite
te beloonen.

III. De Hottentotten komen met elkanderen
 Hoofdt. geenszins overeen in het opgeven der
 Redenen, redenen van deze gewoonte; en het is
 welke, dus niet te verwonderen dat in de berig-
 voor dee. ten wegens de Kaap hieromtrent verschil-
 ze ge- lende gisfingen worden voorgesteld. —
 woonte *Saar* heeft gemeend dat zy tot niets an-
 gegeven anders dient dan om de mans gezwinder en
 worden. vlugger in het loopen te maken. *Vogel*,
Vader Tachard, en meer anderen, zyn van
 het zelfde gevoelen, en verzekeren dat
 zy onder de Hottentotten hebben hooren
 zeggen, dat zy hunne kinderen half
 laten lubben, om dat zulks, huns oor-
 deels, zeer veel toebrenge om de
 vlugheid te bewaren en te vermeerde-
 ren.

Boëving fchryft de ongemeene gezwind-
 heid der Hottentotten toe aan drie oorzaak-
 ken, waarvan hy zegt dat de voornaamfte
 is de gewoonte, welke zy hebben van
 hunne kinderen eenen Zaadbal af te nee-
 men. Het vet, waarmede zy het ligchaam
 telkens beftryken, doet hiertoe, volgens
 hem, ook vry wat. Eindelyk belemmeren
 hen de klederen niet, maar laten hun
 volle vryheid om van de hun aangeboren
 vlugheid gebruik te maken. — De
 meeste reizigers, om kort te gaan, komen
 hierin overeen, dat de ongemeene bekwaam-
 heid, welke men by dit volk in het loo-
 pen vindt, aan deze Operatie moet wor-
 den toegefchreven. Dit denkbeeld is
 vry natuurlyk, dewyl men duizend Hot-
 tentotten vindt, die juist het zelfde
 be-

beweeren. Maar schoon deze afzetting al III. iets moge toebrengen aan hunne ver- Hoofdst. bazende vlugheid, ontkent *Kolbe* egter, dat hierin derzelve oogmerk en voorname oorzaak moet gesteld worden. Hy gaat zelfs zo ver van te verzekeren dat zy ten zynen tyde een gantsch ander oogmerk hadden. Dikwyls heeft hy de verstandigsten onder de Hottentotten naar de reden van dit gebruik gevraagd, en hen sterk gedrongen om dezelve te zeggen. Doch al wat hy uit hun krygen kon was, dat het onder hen eene vaste wet was, van onheugbare tyden af, dat geen man eene vrouw mag bekennen, indien hem niet eerst de linker zaaibal ware afgenomen. Deze wet is onder hen zo heilig, dat dezelve huns wetens nimmer geschonden is. Indien iemand haar wilde overtreden, zoude het om zyn leven te doen zyn; en de Vrouw zelve, die het ongeluk gehad had van by zulk eenen man te liggen, zoude, al ware zy onschuldig, gevaar loopen van door die van haare sexe in stukken gescheurd te worden.

Om deze wet bestendiglyk te doen onderhouden heeft men den tyd der Operatie vastgesteld omtrent de agt of negen jaren. Zelden wordt zy langer uitgesteld; dan alleenlyk by de armen, die bedenken dat hunne zoons kunnen komen te sterven, eer zy den ouderdom van agttien jaren, byna den tyd waarin zy trouwen, bereikt hebben, in welk geval de kosten, waarop het feest komt te staan, zonder eenig nut zyn zouden.

— Wanneer men toestemt dat de Hor-

III. tentotten de ware reden, waarom zy deze
 Hoofdst. Operatie laten verrigten, aan *Kolbe* gezegd
 hebben, dan zal men nog blyven vragen,
 waarom een man geene vrouw mag beken-
 nen, voordat hy half gelubd is. Het fchynt
 alleenlyk te zyn omdat de Hottentotten
 vaststellen dat zulk een, wien de eene zaad-
 bal niet ontnomen is, eene vrouw besten-
 diglyk van tweelingen zal bezwangeren; en
 in weerwil van deze voorzorg gebeurt het
 fomtyds nog, dat de vrouwen van twee kin-
 deren te gelyk bevallen.

Kolbe verklaart niet te weten vanwaar
 zy die gewoonte hebben overgenomen. Hy
 is niet vreemd van te denken dat zy eene
 verbastering is van de Befnydenisse, welker
 ware wyze, na verloop van eeuwen wel in
 zo verre onder hen heeft kunnen vergeten
 worden, dat men goedvond eenen Zaadbal
 in plaats van de Voorhuid weg te nemen.
 Wat hier ook van zyn moge, het is,
 volgens hem, zeker, dat dit gebruik onder de
 Godsdienstige plegtigheden der Hottentot-
 ten behoort geteld te worden

Eene andere gewoonte, welke niet min-
 der vreemd is, is de wyze waarop zy de jon-
 gelingen in den rang der Mannen aannemen.
 By die gelegenheid hebben grote plegtig-
 heden plaats, welke zy, met den algemeen-
 en naam van hunne Feesten, *Anders maken*
 noemen; en niemand mag trouwen, voor-
 dat hy die plegtigheden verrigt heeft. —
 Wy hebben reeds gezegd dat de kinderen,
 van het eerste oogenblik hunner geboorte
 af, geheel onder het opzigt hunner moederen

ge.

gelaten worden. Zy blyven onder het zelve tot den tyd der verrigtinge van deze plegtigheid, dat is gemeenlyk tot den ouderdom van agttien jaren. Voor dien tyd durven zy zich niet in het gezelschap van volwasene Mannen, ja zelfs niet in dat van hunne vaders, begeven; maar na het afloopen van de plegtigheid, verlaten zy hunne moeders, uit welker gezelschap zy dan voor altyd gebannen blyven.

III.
Hoofdst

Wil een vader, of het gros der bewoners van een Vlek, eenen jongeling tot den rang der Mannen roepen, zo vergaderen alle de Mans van het Vlek, en zeten zich in eenen ronden kring op den grond neder. Hy, die aangenomen moet worden, blyft op ecnigen affand buiten den kring, in eene der belachlykste houdingen. Hy gaat op zyne hurken nederzitten, doch zo dat dat hy omtrent drie duimen van den grond af blyft. Wanneer de gantsche vergadering zich in orde geschikt heeft, ryst de oudste van den troep op, het zy dezelve de Kapitein van de plaats of iemand anders zy, en vraagt aan de vergadering of zy van oordeel is dat de jongeling, die zich buiten den kring bevindt, in den rang der mannen moet aangenomen worden. Nooit gebeurt het dat men hieropiets anders hoort antwoorden dan het eenpaarig geroep, *ib, ib*, dat is *ja, ja*. Op dit antwoord komt de Bestierder van de plegtigheid uit den kring, vervoegt zich by den jongman, en doet hem eene lange vermaning, genoegzaam van dezen inhoud. „ De Mans hebben

III. „ u waardig geoordeeld om tot hun gezelschap te worden toegelaten. Het is billyk dat gy van uwe zyde die eer tragt te verdienen, door uwe moeder, uwe voedster, en de tydverdriyen en spelen der kindschheid, voor altyd vaarwel te zeggen. Indien het immer mocht gebeuren dat gy weder met uwe moeder koutte, en indien gy in het toekomende haar gezelschap niet zorgvuldiglyk ontwykt, zo zult gy weder als een kind beschouwd, en gevolglyk onwaardig geoordeeld worden om met Mannen te verkeerem; gy zult dan zelfs uit hunne gemeenschap geheel verbannen worden, tot dat gy op nieuw plegtiglyk tot dezelve bevoegd geworden zyt. Alle uwe gedagten, woorden en daden moeten voortaan naar die van een volwasfen man gelyken. Gy moet vol moeds zyn, en zorgen dat men niets in u ontdekke dat gy van uwe voedster ontleend hebt, of dat naar vrouwenlyke zwakheid zweemt”. Onder het doen van deze aanspraak is de Grysaart in eene gedurige beweeging, en doet alles wat strekken kan om den raad wel in te prenten.

Wanneer de Redevoering geeindigd is, besproeit de Redenaar den jongeling met zyn water; en deze toont zich zeer genegen om met dit water besproeid te worden. Hy wryft 'er zyn ligchaam mede, mengende het met het vet en smeersel, waarmede het te voren was bestreken geworden. Hy maakt 'er met zyne nagelen groe-

ven in, welke hy vervolgens weder fluit met eene verbazende vlugheid. De Gry-
 faart blyft wateren zo lang als hy kan. Ver-
 volgens wenscht hy den Jongeling geluk met
 de eer, welke hem wordt aangedaan, en geeft
 hem zynen zegen met deze woorden, die
 hy met luider stemme uitpreekt: *T'Kamma!*
Dida arze! Quba quá! T'Ku'mi! dat is:
 „ Het goed geluk verzelle u! Leef lang!
 „ Was en vermenigvuldig! Uw baard ver-
 „ toone zich eerlang"! Na dir alles wordt
 de Jongeling plegtiglyk als een volwasien
 man uitgeroepen.

De Plegtigheid wordt besloten met een
 Feest, naar de Hottentotsche wyze aange-
 rigt. Men zet aan het gantsche gezelschap
 een Schaap voor, gedeeltelyk gezoden,
 gedeeltelyk gebraden, en door de ouderen
 van den Jongeling toebereid. Maar de
 nieuw gevorderde heeft geene vryheid om
 zich in den kring te voegen dan omtrent
 het einde van den maaltyd: dan wordt hy
 bevestigd in de voorregten der broeder-
 schap, terwyl hy het oyerschot opeet, en
 met de mannen drinkt. Van dit oogenblik
 af geniet hy die eer ten allen tyde, mids
 hy maar nimmer met de vrouwen etc of
 drinke, en geen deel neme aan een van
 haare Feesten. Wanneer dit gebeurt noemt
 elk hem *Kusfire*, dat is te zeggen bloodaart,
 blaaskaak enz. Elk doet dan zyn best om
 hem op eene zeer bespottelyke wyze ten toon
 te stellen, en hem te vernederen, en die
 spotternyen houden niet op, voordat hy
 zich in zyne eere heeft doen herstellen.

III. ——— Men kan hier nog aanmerken dat
 Hoofdst. de woorden *T Kamma* en *Dida arze*, waar-
 van de Hottentotten zich by deze Plegtigheid
 bedienen, dezelfde zyn, die zy gebruiken
 om hen, die in hunne tegenwoordigheid
 niezen, te begroeten, op gelyke wyze als
 wy den zodanigen in zulk een geval toewen-
 schen dat het hun wel moge bekomen.

Gevolgen De gevolgen van dit Feest zyn veel te
 van deze merkwaardig om met stilzwygen voorbyge-
 inhuldi- gaan te worden. Een Hottentot, dus van
 ging ten het opzigt zyner moeder ontlagen zynde,
 aanzien mag haar ongestraft, zo dikwyls als hy wil,
 van de hoonen en tergen: en zelfs, wanneer hy
 Moeders. het goedvindt, haar mishandelen en slaan.
Kolbe zegt meer dan eens getuige geweest te
 zyn van zulk eene ondankbaarheid, welke
 hy niet zonder beeven kon bywonen. Vol-
 gens hem wordt zulk een wangedrag onder
 de Hottentotten niet alleenlyk niet gestraft;
 maar zy beschouwen dit onnatuurlyk gedrag,
 als een ontwyfelbaar bewys van een manlyk
 hart, en van eene roemwaardige kloekmoed-
 igheid; zy vereeren hen, die zulk eene
 onmenschlykheid bedryven, met openbaare
 en sterke loftuitingen. Het is zelfs de
 gewoonte dat een kind, wanneer het in den
 rang der Mannen is aangenomen, naar zyne
 Moeder gaat, niet om haare zorgen met
 dankbaarheid te erkennen, maar om haar
 op eene hoonende wyze te zeggen dat hy
 hier meer onder haar opzigt staat, gevende
 dus een openbaare blyk van zyn besluit om
 den raad, dien hy van den Grysaart ont-
 vangen heeft, op te volgen. Welk eene
 bar.

barbaarsheid! Dit alles is een gevolg van III.
de kleinagting, welke de Hottentotten de Hoofdst.
Vrouwen toedragen; eene kleinagting waar-
lyk, die onregtmatig is; die tegen de Natuur
en de belangen der famenlevinge aanloopt.
Kolbe verklaart dat hy, uit affchrik van zulk
eene ruwheid, 'er dikwyls by oude en ver-
standige luiden tegen uitgevaren heeft, doch
zy wilden hem bezwaarlyk hooren: hy
bespeurde dat zyne redenen hen flegts ver-
legen en onverduldig maakten, en kon nooit
eenig ander dan hun gewoone antwoord
krygen: *Dit is de gewoonte der Hottentotten;*
nooit hebben zy anders behandeld.

V Y F D E A F D E E L I N G.

*Over de Dorpen of Vlekken en Woningen der
Hottentotten. Over de wyze waarop zy
hun Vee bestieren; als mede over hunnen
Handel, Handwerken en Konsten.*

De Hutten van een Dorp of van eene Van de
Kraal, gelyk het by de Hottentotten ge- Doipen.
noemd wordt, zyn in eenen ronden kring
geschikt. Een groot rond plein wordt in het
midden altyd ledig van woningen gelaten;
en het is in deze plaatse dat zy hunne kudde
weiden. De hutten raken elkanderen aan.
Niets is 'er waardoor die Dorpen beschut
worden: men heeft geene verschansingen
om ze te dekken. Schoon de Hottentotten

III. meer dan eens gelegenheid gehad hebben
 Hooftst. om het ongemak van dit gemis te onder-
 vinden, door den overlast, dien zy by
 nacht van het wild gedierte te lyden heb-
 ben, lagchen zy egter met de voorzor-
 gen der Europeanen in het versterken
 hunner woonplaatsen. Zy beschouwen
 dezelve als dwaasheid, zonder egter,
 gelyk men ligtelyk begrypt, eene vol-
 doende reden van die spotternyen te ge-
 ven. *Boëving* zegt dat eene Kraal ge-
 meenlyk bestaat uit vyftien hutten, en dat
 'er zelden meer in gevonden worden.
 Maar *Kolbe* verzekert, dat de gemelde
 Schryver 'er nooit eene kan gezien heb-
 ben, dewyl hy nimmer over den Leeu-
 wenberg, die maar eenen kleinen afstand
 van de Kaap af is, is geweest, en in dat
 gantsche distrikt niet één Vlek, of ten
 minsten niet ééne verzameling van hutten
 is, welke den naam van Kraal met regt
 mag draagen. De Hottentotten beschou-
 wen hen zelfs, welke die kleine gehugtjes
 bewonen, als Deserteurs, die door laag
 belang zyn bewogen geworden om zich
 by de Europeanen te voegen, en zy zyn
 genoegzaam altyd in oorlog tegen dit
 gedeelte van hunne Natie. Het is 'er
 ver af dat die woonplaatsen zo groot en
 regelmatig zyn als de Kraalen; en zy
 hebben ten aanzien van de wyze der be-
 steringe met dezelve byna geene over-
 eenkomst.

Kolbe zegt meer dan honderd Dorpen
 gezien te hebben, maar nooit een, het
 welk

welk minder dan twintig hutten had. III. Dikwyls verhaalt hy 'er eenigen te hebben ^{Hoofdst.} aangetroffen, die zo vele woningen hadden dat men dezelve bezwaarlyk kon tellen. Eene woonplaats, waarin geen honderd personen zyn, wordt by dit volk voor zeer klein gehouden. Over het algemeen genomen bestaan hunne legersteden uit drie of vier honderd, en somtyds wel uit zeshonderd hutten; en op het middelplein telt men niet zelden duizend stuks vee.

Wanneer 'er in den omtrek van de ^{Verande-} Kraal Weiland komt te ontbreken, of een ^{ring van} der Inwoneren overleeden is, verande- ^{hunne} ren de Hottentotten, volgens *Kolbe*, van ^{Legerite-} woonplaatse; en rigten by die gelegenheid een groot Feest aan. Zoras het besluit tot de verhuizing genomen is, slagten zy een vet Schaap, waarvan zy een gedeelte braden, en een gedeelte doen koken. De Mans eten het vleesch, de vrouwen drinken het afgekookte nat, en het vet wordt gebruikt om 'er de *Krosfen* of vellen mede te wryven. Zy betoonen dus hunne dankbaarheid voor de aangenamen, welke zy gedurende hun verblyf ter dier plaatse genoten hebben. Men breekt de hutten af; men pakt de meubelen in, en alle de bewoners van het Vlek begeeven zich op reis, makende de mans eene, en de vrouwen eene andere bende uit. Dus gaan zy naar de plaats, welke zy nu ter hunner inwoninge verkiezen. De omtrek van de Kraal wordt afgebakend;